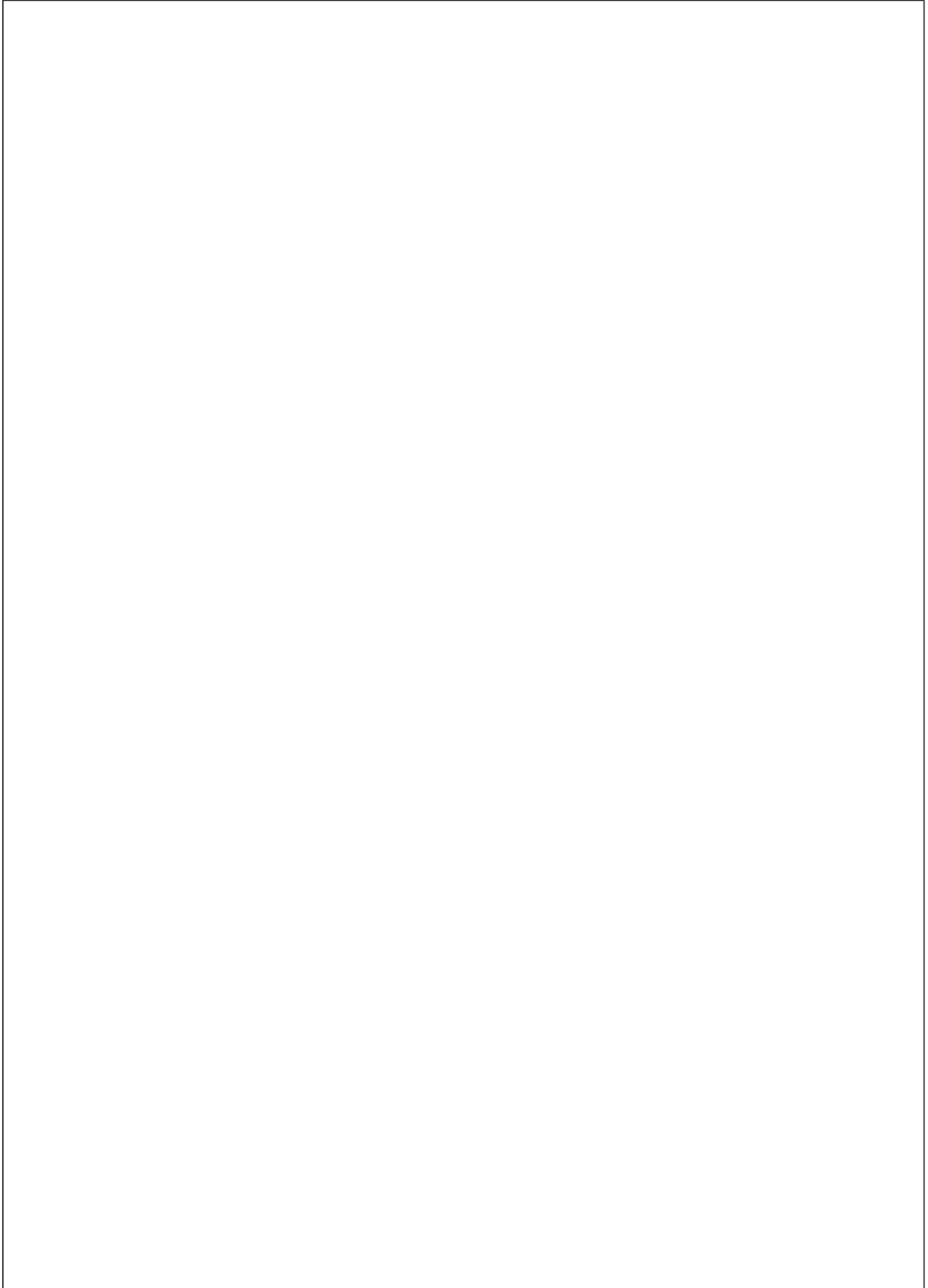

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/210168,Anna-Wardzinska-Wystawa-Nieukarany-nazistowski-wymiar-sprawiedliwosci.html>
27.02.2026, 09:27

Anna Wardzińska: Wystawa „Nieukarany nazistowski wymiar sprawiedliwości”

Wystawa ta okazała się być punktem zwrotnym w dążeniach do postawienia przed sądem niemieckich prawników, którzy, wobec planów kanclerza RFN Konrada Adenauera wprowadzenia w maju 1960 r. amnestii dla sprawców zbrodni wojennych, mogli uniknąć odpowiedzialności za czyny popełnione w okresie III Rzeszy.

27.11

[Niemcy](#)

27 listopada 1959 r. w Karlsruhe odbył się wernisaż wystawy. Jej pomysłodawcą był pochodzący z rodziny o tradycjach prawniczych, student językoznawstwa z Berlina Zachodniego, Reinhard Strecker. Dziadek Reinharda, Otto Strecker, sędzia w Senacie Cywilnym Sądu Rzeszy, miał udział w powstaniu kodeksu niemieckiego prawa cywilnego. Jego ojciec – Walther Strecker, przeciwnik rządów Hitlera, był w latach 30. i 40. XX w. sędzią w Berlinie. Reinhard Strecker urodził się 8 września 1930 r. w Cedyni (ówcześnie Zehden), po wojnie przebywał we Francji, maturę zdał w Berlinie Zachodnim, w którym osiedlił się w 1954 r.

Walka przeciw bezkarności

Kampanię przeciwko powrotowi byłych nazistów do struktur władzy w RFN rozpoczęła wschodnioniemiecka organizacja o nazwie Komitet Jedności Niemiec (ADE), wydając 23 maja 1957 r. broszurę pt. „Wczoraj hitlerowscy sędziowie winni krwi – dziś elita sądownicza Bonn”, która wymieniała wyroki śmierci, nazwiska ofiar oraz dawne i aktualne miejsca pracy sprawców. Dane pochodziły z akt sądów specjalnych III Rzeszy.

Działalność Komitetu Jedności Niemiec nie wpłynęła na postawę rządu federalnego. Dodatkowym jej skutkiem była natomiast konsolidacja postaw części władz RFN w obronie atakowanych prawników. Jedynie pojedynczy członkowie opozycyjnej SPD domagali się w parlamencie niemieckim śledztw przeciwko byłym nazistowskim prawnikom nadal zatrudnionym w sektorze publicznym.

Z inicjatywą sprawdzenia informacji zawartych w kolejnej broszurze ADE z lutego 1959 r., zawierającej listę 800 byłych sędziów, wystąpił wówczas Reinhard Strecker. Z pomocą grupy studentów przeanalizował dokumenty pozyskane przez ADE z archiwów niemieckich i Europy Wschodniej (organy sądowe RFN odmówiły mu wglądu do akt), tworząc ok. 140 teczek osobowych celem zaprezentowania ich publicznie.

Miejsce na wystawę nie zostało wybrane przypadkowo – Karlsruhe było siedzibą Federalnego Sądu Najwyższego, a także Trybunału Konstytucyjnego. Wystawa miała bowiem niejako zmusić do podjęcia dyskusji na temat odpowiedzialności niemieckich prawników ówczesnego prokuratora federalnego Maxa Güde, który, dając wsparcie wystawie Streckera, przyczynił się poniekąd do jej sukcesu.

Opór

Wystawa została otwarta w Hali Miejskiej w Karlsruhe, jednak z powodu pisma SPD (początkowo popierającej inicjatywę Streckera) do lokalnych komórek partii z zakazem wspierania wystawy, władze ratusza wymówiły najem grupie studentów, którzy wystawę przenieśli do restauracji „Krokodil” znajdującej się nieopodal Prokuratury Federalnej. SPD nie chciała być posądzona o współpracę z działaczami z Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Wystawę zwalczały również władze RFN, także zarzucając grupie Streckera propagandę na rzecz NRD.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Niemcy

Artykuł